

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף פ"ג
הדף היומי בהלכה: סימן קנ"ג סעיף י"ד עד סעיף י"ח
המוסר היומי: שמי"ה"ל חלק ב' פרק ל' עד 'והנה ידוע'

לוח
לימוד
יומי

האם מותר להשען על מפת הבימה של קריאת התורה?

ענייני היום

מהנלמד החודש בדף היומי בהלכה

על השולחן עצמו, ולכאורה היתר משום שהוא תשמיש דתשמיש. וביאר בשו"ת אז נדברו (ח"ג סי' מט) שהטעם שהתיר המשנ"ב שם להישען על השולחן הוא מצד שלב ב"ד מתנה עליו וכמבואר ברמ"א להלן בס"ח להדיא שנהגו להנות מהשולחן בכמה הנאות מטעם זה [וראה גם בתרומת הדשן (סי' רעג) שהוא מקור הדין שכתב שנהגו להישען על השולחן, וראה בהע' לעיל שזהו היתר דחוק ולכתחילה ראוי להתנות במפורש], אבל להישען על המפה לא התיר המשנ"ב, כי לא הוזכר ברמ"א שם, וכמבואר במשנ"ב (סימן קנד ס"ק לו) שלא התירו אלא במה שיש מנהג מבורר להקל, וטעם הדבר יתכן משום שרק על השולחן אי אפשר להיזהר, ולא על המפה, כי בזמנם השולחן לא היה מכוסה כל השבוע במפה [אך ראה בב"י שהביא היתר זה גם על המפה]. ולפי זה בזמנינו שמכוסה כל הזמן במפה, מותר כיון שלב ב"ד מתנה עליהם, ומסיים, שאין זה אלא לימוד זכות על הנוהגים כן, אבל למעשה יש להחמיר.

מצוי מאד שאנשים נשענים במרפקם על בימת בית הכנסת, או שהבעל קורא עצמו או העולה לתורה אין בכוחו לעמוד ונשען על המפה של הבימה, האם מותר הדבר?

במשנ"ב (סימן קנד ס"ק י) כתב שאף שפורסים מפה על בימת הקריאה, וספר התורה לא מונח על הבימה עצמה וא"כ הבימה עצמה יש לה דין של תשמיש דתשמיש של קדושה, שמותר להשתמש בו לצורך דברי חול, מכל מקום כיון שלפעמים נותנים עליו את הספר תורה בלי מפה יש בו קדושה, ובשעה"צ (ס"ק ח) כתב שאף שבזמנינו אין מצוי שמניחים הספר תורה ללא מפה, מכל מקום פעמים שנשמט קצת מהמפה, והספר תורה מונח על השולחן עצמו.

אמנם במקום אחר כתב המשנ"ב (סי' קמא ס"ק ד) לגבי אדם שקשה לו לעמוד כשהוא קורא בתורה, שלא ישען על המפה שעל גבי השולחן כיון שהיא תשמיש קדושה, אלא ישען

• נמשכו פרעות תרפ"ט וביום זה טבחו בישמעאלים ימ"ש ביושביה היהודיים של עיה"ק חברון, עד שחרבה הקהילה היהודית בעיר ושארית הפליטה נמלטה לעיה"ק ירושלים.

• בשנת תש"ב נרצח על קידוש ה' הרה"ק רבי שלמה חנוך (ב"ר יחזקאל) רבינוביץ, האדמו"ר מראדומסק, הי"ד. יחד עמו נרצח גם חתנו הרה"ק רבי משה דוד רבינוביץ מוורשה הי"ד.

האם יכול אדם לאסור את חלקו בבית הכנסת על אחר?

בית הכנסת, ספר תורה ושאר חפצי קדושה, השייכים לציבור, יש לכל אחד מהציבור חלק בהם. ותיקנו רבותינו הראשונים, שאין היחיד יכול לאסור את חלקו על הציבור או על היחיד, שאם לא כן, אם יפרוץ חלילה ריב בציבור, עשוי אחד מבעלי הריב לאסור את חלקו על האחרים כדי למנוע מהם את השימוש בבית הכנסת ובחפצי הקדושה. וכיון שכך תיקנו, ש השותפות מלכתחילה נעשית על דעת כן, ולפיכך, אף אם עבר אחד מהציבור ואסר את חלקו על אחרים, אין האיסור חל. [סעיף טו וס"ק פו-פו; ביאורים ומוספים דרשו, 104; וראה ביה"ל ד"ה אינו כלום וד"ה אינו יכול]

אדם שיש בבעלותו בית כנסת פרטי - האם רשאי לאסור על אדם מסוים להתפלל בו?

תקנות רבות תיקן רבינו גרשום מאור הגולה; ואחת מהן היא, שאדם שיש בבעלות בית כנסת פרטי, לא יאסור על יחיד להכנס לתוכו, אלא אם כן אוסר על כל הציבור יחד. הסיבה לתקנה זו היא כדי שלא יתבייש אותו יחיד בדבר; ויתכן שמשום כך אין לאסור גם על אשה להכנס לעזרת נשים. ויש שכתב שהטעם הוא משום שמונע את אותו יחיד מתפילה בציבור; ולפי טעם זה, אם יש בית כנסת אחר בעיר רשאי לאסור על היחיד, וכן רשאי לאסור על אשה להכנס לעזרת נשים, כיון שאינה מחויבת בתפילה בציבור. [סעיף טז, ס"ק פח, וביה"ל ד"ה לאסרה; ביאורים ומוספים דרשו, 105]

מה הורה השל"ה הקדוש לתלמידיו של ה'כלי יקר'?

אנשי 'חברה קדישא' העוסקים בקביעות בטהרת מתים ובקבורתם, זוכים במצוות אלו, ואין אחרים יכולים לדחותם, בין אם רצונם להצטרף לחבורתם בקביעות, ובין אם רצונם לעסוק במצוות אלו פעם אחת בלבד. ומעשה שהיה בפראג בשנת שע"ט, בפטירת בעל ה'כלי יקר', שטענו תלמידיו כי ראוי שהם יתעסקו בטהרתו ולא אנשי החברה קדישא, ושאלו את רב העיר, בעל השל"ה, ופסק כי הקברנים המבטלים את עסקיהם בכל ימות השנה כדי לעסוק במצוה זו, קודמים לתלמידיו. [ס"ק צב; ביאורים ומוספים דרשו, 108-109]

אתמול למדנו

- אסור למשכן, להשכיר, או להשאיל, חפצי קדושה, אלא אם כן המלוה, השוכר או השואל משתמשים בהם לצורכי קדושתם בלבד, כגון תפילין - להניחן, ובית הכנסת - להתפלל בו בעשרה.
- מותר למכור בית כנסת עבור מזון וביגוד ללומדי תורה, צורכי נישואין של יתומים ועניים, או רכישת חפצי קדושה שקדושתם חמורה משל בית הכנסת, והכרחיים לציבור, כגון ספר תורה.
- בעבר היה מקובל שבני עיר מכבדים אחד מן הקהל ב'חזקה' לקיום מצוה מסוימת בקביעות, כגון בניית בית הכנסת; ובמקומות רבים נהגו שמצוה זו עברה בירושה גם לזרעו אחריו.

מחר נלמד

- אדם העמיד ספר תורה לרשות הציבור - האם הספר נותר בבעלותו?
- כלי שנמצא בבית הנפטר וכתוב עליו ששייך לאדם מסוים - למי נותנים את הכלי?
- כלי שנמצא בבית הנפטר וכתוב עליו ששייך לבית הכנסת - האם נותנים אותו לבית הכנסת?